

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף קט

חוטפין מצות: נאמרו בזה מספר פירושים: א. ממהרים לאכול (מלשון 'בחטף') כדי שהתינוקות לא ירדמו עד שיתחיל הסדר. ב. חוטפים את המצות מידיהם של התינוקות כדי שלא ירדמו מתוך אכילה מרובה ושביעה. ג. מסלקים את המצות מהשולחן בתחילת הסדר, כלומר מגביהים את הקערה מהשולחן (שבה מונחים המצות) בכדי לעורר את התינוקות שישאלו על פשרו של הלילה המיוחד הזה.

הגמרא דנה בשיעור רביעית לארבע כוסות:

קסתא דמוריסא: כלי מדידה המשמש למכירת מורייס (שמן דגים) שהיה בציפורי, שיעורו לוג של בית המקדש, ובו משערים רביעית על ידי שפיכתו לארבע כוסות.

תמנייתא קדמייתא: מידת תומן הקדומה שהיתה בטבריה, היתה יתירה על מידת התומן שבזמננו רביעית, ובה משערים רביעית על ידי שפיכה ממידת התומן הקדומה לזו של היום – והנותר שיעורו רביעית.

רביעית של תורה: אם נרצה למדוד אותה בצורה מרובעת שיעורה: אצבעיים אורך X אצבעיים רוחב X אצבעיים וחצי אצבע וחמישית אצבע גובה.

שיעור זה נגזר משיעורו של מקוה. נאמר בפסוק 'ורחץ במים (=במי מקוה. מכיון שהניקוד בפתח ולא בשווא) את כל בשרו (=מים שכל גופו נכנס בהם)' ונאמר בברייתא שהשיעור בריבוע הוא: אמה על אמה בגובה שלוש אמות, ושיעור חכמים שכמות המים המכילה מידה זו: 40 סאה. כשנחלק את שיעור זה של 'אמה על אמה וכו' המכיל 40 סאה לרביעיות הלוג = נגיע ל'אצבעיים על אצבעיים וכו'. (לחישוב המתמטי בהרחבה עיין ברשב"ם).

שולחן של מקדש: שולחן לחם הפנים שבבית-המקדש היה אמה רוחב X אמתיים אורך X אמה וחצי גובה. לכאורה מוכרחים לומר שהשולחן היה מתפרק לחלקים, בכדי שיוכלו להטביל אותו במקוה שבעזרה שהיה אמה על אמה. כי הרי לא יתכן להכניס כלי בגודל אמה לתוך כלי בגודל אמה.

(המשך בדף הבא ↓)

הגמרא דוחה. שהרי יכלו להטבילו ב'ים של שלמה' שהיה במקדש (כלי גדול המכיל מים שהיו מחוברים למעיין שתחתם) וגודלו הכיל 150 מקוואות!

ולא יפחתו לו מארבעה: הגמרא מקשה היאך יתכן שרבנן תקנו לעשות דבר שיש בו סכנת 'זוגות' = דהיינו פעולה שיש בה מספר זוגי, כמו לשתות ארבע כוסות:

כוס של ברכה: דהיינו כוס של ברכת המזון - מצטרף רק לטובה – כלומר מצטרף לכוס השניה למספר אי זוגי, אך לא מצטרף לרעב לכוס הרביעית.

כל חד וחד מצוה: כל כוס היא מצוה בפני עצמה, וממילא אין להם שייכות זו לזו להצטרף לזוגות.